

положень є дискусійними. Видання характеризується логічним, доступним для сприйняття викладенням матеріалу, є цікавим та

корисним для наукових працівників, викладачів, аспірантів і студентів.

**М.П. ТАЛАВИРЯ, доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

*

Актуальне дослідження проблем конкурентоспроможності фермерських господарств*

Входження аграрного сектору України у міжнародний господарський простір значною мірою пов'язане з проблемою конкурентоспроможності аграрних підприємств. В умовах глобалізації світової економіки, що супроводжується зростанням конкуренції між країнами за інтернаціоналізовані ринки збути, загострюються проблеми підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств, забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

У контексті забезпечення конкурентоспроможності недостатньо досліджуються питання адаптації аграрних формувань до трансформаційних змін світової економіки, прямого й опосередкованого впливу глобалізації на господарську діяльність. Потребує поглиблення досліджень обґрунтування нового рівня розвитку продуктивних сил, формування сучасної системи реагування підприємств аграрної сфери економіки на виклики глобальної конкуренції, процеси міжнародної інтеграції з підвищеннем рівня конкурентоспроможності на засадах інноваційного розвитку і трансформації економічних взаємовідносин. Нагальна необхідність розв'язання цих проблем зумовила вибір теми монографічного дослідження й визначила її актуальність.

Рецензована монографія добре структурована, складається із чотирьох розділів, висновків і пропозицій та списку використаних джерел. У першому розділі рецензованої праці – «Теоретичні засади конкурентоспроможного функціонування фермерських господарств» – викладено результати дослідження обставин походження, термінологічного визначення й концептуальних позицій природи конкуренції, конкурентних переваг та конкурентоспроможності фермерських господарств як механізму суперництва між суб'єктами господарювання, явища і процесу розвитку суспільного виробництва. Встановлено, що визначення змісту поняття «конкуренція» спирається на три підходи: *функціональний*, що відображає погляди представників класичної економічної школи; *поведінковий* – неокласичного напряму економічної теорії; *структурний* – теорії морфології ринку.

У роботі простежено еволюцію та здійснено класифікацію теорій конкурентних переваг за методологічним підходом. Доведено, що кожна наступна теорія конкурентних переваг доповнює попередні, враховує специфіку й особливості історичного розвитку та домінуючі ринкові сили, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів господарювання на визначеному етапі розвитку. Здійснено класифікацію внутрішніх і зовнішніх чинників конкурентних переваг з урахуванням соціально-економічних та суспільно-політичних особливостей країн у контексті існуючих формальних неформальних інститутів, об'єктивних та суб'єк-

* Єременко Д.В. Конкурентоспроможність фермерських господарств України: теорія, методологія, практика: моногр. – Мелітополь: Вид-во «Люкс», 2017. – 310 с.

тивних обставин, зумовлених прискоренням поляризації у розвитку країн світової економіки.

Другий розділ – «Методологічні засади оцінки конкурентоспроможності функціонування фермерських господарств» – автор присвячує встановленню ролі методології у науковому дослідженні, обґруntовує методологію визначення конкурентних переваг, методичний інструментарій оцінювання конкурентоспроможності аграрної продукції, пропонує методичні підходи до визначення конкурентоспроможності фермерських господарств в умовах членства України в СОТ і розвитку процесів євроінтеграції.

У монографії наведене авторське визначення методології як системи основоположних теоретичних поглядів, даних практичного досвіду, методичних підходів до проведення й використання результатів дослідження.

Автор цілком справедливо зазначає, що інтенсивність конкурентної боротьби на ринку залежить від конкурентної ситуації, а цінова політика має враховувати тип ринку і ступінь свободи конкуренції. Розглянуто види й SWOT-аналіз конкурентної переваги підприємства, матричні методи аналізу конкурентоспроможності продукції, впливу привабливості ринку на конкурентний статус підприємства та перспектив галузі на конкурентоспроможність підприємства, конкуренцію між підприємствами стратегічних груп. З'ясовано, що підприємства, які не володіють можливостями для завоювання лідерства на ринку, повинні сконцентрувати зусилля на певному сегменті й прагнути зміцнити позиції відносно своїх конкурентів.

У третьому розділі – «Організаційно-економічні засади функціонування фермерських господарств» – автор здійснив моніторинг конкурентного розвитку фермерських господарств України в умовах глобалізації та їхньої конкурентоспроможності на мезо- і мікрорівні.

З'ясовано, що ефективність забезпечують в основному зовнішні чинники конкурентних переваг, до яких належать природна родючість ґрунтів, сприятливі кліматичні умови, наявність водних ресурсів, територіальна вигідність відносно зовнішніх ринків зі зро-

стаючим попитом на сільськогосподарську продукцію, розвиток підприємництва й торгівлі. Внутрішні (управлінські, організаційні, технологічні тощо) чинники конкурентних переваг залишаються другорядними.

Питанням пошуку резервів формування стратегії розвитку фермерства України присвячено четвертий розділ монографії – «Напрями підвищення рівня конкурентоспроможності економічної діяльності фермерських господарств». Зокрема, автором обґрунтовано основні параметри розвитку фермерських формувань, моделі економічних відносин суб'єктів господарювання, підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрної сфери економіки на засадах інтеграційних і кооперативних моделей. Чільне місце відведене кластерному підходу до забезпечення конкурентоспроможного розвитку фермерських господарств та моделюванню конкурентного середовища їх функціонування.

Практична корисність рецензованої роботи полягає в розробці методики оцінювання конкурентоспроможності фермерського господарства, що ґрунтується на його перевагах порівняно з наявними у галузі й потенційними конкурентами та залежить від рівня конкуренції і вхідних бар'єрів проникнення у галузь, продуктивного використання залучених у виробництво конкурентних ресурсів, які забезпечують конкурентні властивості складників конкурентоспроможності загалом, а також від загальної конкурентоспроможності галузі та країни. Автор чітко сформулював основні напрями підвищення конкурентоспроможності в умовах глобалізації, виклав методичні підходи до системи оптимізації основних параметрів розвитку агроформувань. Результати дослідження цілком обґрунтовано можуть бути використані в роботі економічних служб сільськогосподарських підприємств різних форм власності та господарювання.

Очевидно, що не всі аспекти такої складної проблеми, як формування конкурентоспроможності фермерських господарств, розкриті у рецензованій роботі з достатньою повнотою. Зокрема, більшої уваги автора заслуговують проблеми пошуку шляхів виходу фермерських господарств на зовнішні ринки,

їх соціально-економічної сутності та ролі в процесі розбудови сільських територій.

У цілому рецензована монографія являє собою ґрунтовне наукове дослідження, що характеризується логічністю й послідовністю викладення із застосуванням широкої інформаційної бази. Наведені в праці підходи до

оцінки та аналізу конкурентоспроможності фермерських господарств і їхньої продукції можуть бути використані як товаровиробниками – керівниками та спеціалістами агроформувань, так і викладачами, студентами, аспірантами.

**В. П. ГОРЬОВИЙ, Доктор економічних наук, професор
Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

* * *

Новини АПК

Земельна реформа, безпекість продуктів та органічний ринок – пріоритети розвитку АПК до 2020 року

Земельна реформа, безпека та якість харчових продуктів, розвиток органічного виробництва були визначені основними напрями АПК в рамках проекту «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік». План ухвалено на засіданні Кабінету Міністрів України.

«Сьогодні всі реформи, всі дії, які ми робимо, направлені на інтереси простих українців. Крім земельної реформи, великий акцент ми робимо на безпеку та якість харчових продуктів, що стане запорукою підвищення експортного потенціалу України. Також ми активно працюємо над розвитком органічного ринку», – наголосив Міністр аграрної політики та продовольства України Тарас Кутовий.

У розрізі земельної реформи має бути здійснене законодавче забезпечення земельного ринку за моделлю, визначеною шляхом національного обговорення та спрощення процедури реєстрації земельних ділянок. Особливу увагу буде приділено тому, що земля має належати українцям (фізичним особам), а не юридичним особам, іноземцям чи агрокхолдингам.

Також заплановано удосконалення механізмів стимулювання розвитку агропромислового комплексу. Це має здійснюватися за рахунок забезпечення продовольчої безпеки, прогнозованості та стабільноті товарних ринків шляхом підвищення конкурентоспроможності малих і середніх сільгоспвиробників.

«У рамках аграрного сектору ми вже зробили конкретні зміни в контексті держпідтримки аграріїв. Це 5 років підтримки в рамках 1% виробництва валової продукції сільського господарства. Також буде зроблено акцент на збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції з високою доданою вартістю та на диверсифікації бізнес-можливостей в АПК», – прокоментував Міністр.

У питанні підвищення якості та безпеки харчових продуктів продовжиться робота із гармонізації національного законодавства до європейських стандартів, Директив та Регламентів ЄС. Зокрема, це стосується сфери ветеринарної та фітосанітарної безпеки.

Розвиток органічного ринку має бути забезпечений за рахунок належного державного контролю у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Це має спростити вихід українських органічних продуктів на зарубіжні ринки та надати можливість розвивати експортний потенціал у цій сфері.

«Вперше в нас з'явився розвиток органічного ринку. Це той ефективний шлях, який дуже зараз популярний в світі. Думаю, що український агропромисловий сектор може досягнути дуже хороших результатів у цій сфері», – зазначив Тарас Кутовий.

Прес-служба Мінагрополітики України